

INTERPERSONAALSEID SUHTEID KUJUNDAVAD TEGURID VÕRGUVESTLUSES

Karen Kuldnohk

Tartu Ülikool

Siinne käsitus keskendub interpersonaalsete suhete kujunemist mõjutavate tegurite väljaselgitamisele võrguvestluses. Artiklis jälgitakse sotsiaalsete suhete, identiteetide ja rollide kujunemist internetiportaalis comment@delfi nelja erineva diskursuse põhjal: Tiina Lang “Karjäärinaiseks vastu tahtmist”, 14. juuni 2001; Toomas Jürgenstein “Usuline ajalugu, bioloogia, astronoomia...”, 31. mai 2001; Iivi Masso “Vaesus – luuserite väljamõeldis?”, 11. juuni 2001; Harri Kingo “Uus erakond pole lahendus”, 19. aprill 2001.

Eesmärgiks on selgitada, kas ja kuidas mõjutab keele interpersonaalset funktsiooni diskussiooni konkreetsetes diskursuses avaartikli kirjutaja isik. Vaatlen, kas kommentaaride sisu mõjutab üksnes autori konkreetne isik või tema sugu või hoopiski artikli teema. Analüüsin kahe naise (Tiina Langi, Iivi Masso) ja kahe mehe (Toomas Jürgensteini, Harri Kingo) algatatud diskussioone.

Võrguvestlused toimuvad anonüümses suhtluskeskkonnas, vestlusosalised peale avaartikli autori esinevad varjunimede all. Selline varjunimede all esinemine teeb inimesed julgemaks kui avalikus suhtlussituatsioonis. Patricia Wallace väidab oma uurimuses: kui inimesed arvavad, et nende tegusid ei saa nende isikuga seostada, siis nad ei lase end sotsiaalsetest konventsioonidest ja piirangutest niivõrd mõjutada (Wallace 2002: 167). David Crystal leiab, et rääkida Internetis kellegagi, keda ei tunne, on selge risk. Võrgusuhtlusest võib tuua palju näiteid solvava, agressiivse keelekasutuse kohta (Crystal 2001: 51). Võrgusuhtlust käsitlevas kirjanduses nimetatakse vaenulikku sõnumit *flaming*’uks (Crystal 2001: 55, Baker 2001). Võrgukeskkonnas saavad kokku paljud erineva maailmavaate, poliitilise, religioosse kuuluvusega inimesed. See tõttu ei ole üllatav, et vastasseis, seisukohtade kokkupõrge on nii

võrgusuhtluses üldiselt kui ka Delfi kommentaarikeskuses üsna tavaline.

Feministlikes uurimustes (vt Cameron 1998) on sagedasti vihjatud, et virtuaalilmas valitsevad mehed, naised jäävad teisejärguliseks netielanikuks. Feministid on esitanud korduvalt küsimusi, kui naistesõbralik on küberruum. On väidetud, et agressiivseid reageeringuid ja sõimusõnumeid saadetakse rohkem naistele kui meestele. Tuntud on ka seisukoht, et mõningates kontekstides, eriti siis, kui naised kasutavad feministlikke argumente, sõimatakse neid tõenäoliselt rohkem. Et solvangutest pääseda, konstrueerivad naised endale tihti kas neutraalse identiteedi või võtavad hoopis mehe rolli. Arvatakse, et solvamine ja ahistamine peletab naisi virtuaalilmas suhtlemast, seetõttu jäävadki mehed seal domineerima (Cameron 1998: 6). Siinse artikli üks eesmärke on võrrelda, kas võrgukeskkonnas on suhtumine naise ja mehe isikusse, edastatavasse sõnumisse erinev.

Kõik analüüsi objektiks olevad autorid on avalikkuses tuntud kui asjalikud oma ala tundvad inimesed. Tiina Lang on üldsusele teada naisteajakirja Anne peatoimetajana, kes on käsitlenud naiste õigusi puudutavaid küsimusi. Toomas Jürgenstein on Tartu Treffneri Gümnaasiumi usuõpetuse õpetaja, kes on aeg-ajalt meedias religiooni teemadel sõna võtnud. Iivi Massot tuntakse politoloogina, kes esindab vasakpoolset maailmavaadet ja feministlikku ideoloogiat. Harri Kingo on üldsusele enim meelde jäänud ajakirjanikuna, on olnud tegev ka mitmetes parteides ja poliitilistes ühendustes. Artiklite teemad on väga erinevad. Tiina Lang räägib karjäärinaise teest, Toomas Jürgenstein arutleb usu ja teaduse võimaliku kooseksistentsi üle, Iivi Masso otsib vaesuse põhjusi Eesti ühiskonnas, Harri Kingo vaeb rahva ja võimu lahususe probleemi. Kõik teemad on tõsised ja mõtlema panevad, mis ei jäta kommentaatoreid külmaks, vaid ärgitavad sõna sekka ütleva.

Karjäärinaise diskursus koosneb 183 osatekstist, osalejaid on vestluses 159. Usulise ajaloo diskursus koosneb 258 osatekstist. Selles diskursuses on osalejaid 229 Uue erakonna diskursuses on 77 osalejat ja see koosneb 127 osatekstist, vaesuse diskursuses on vastavalt 122 osalejat ja 239 osateksti.

Sõnavõtu objekti järgi võib jagada kommentaarid kolmeks: temaatilised (kommenteeritakse teemat), metatekstuaalsed (kommenteeritakse autori teksti või isikut) ja interpersonaalsed (rea-

geeritakse teise vestleja kommentaaridele). Järgnevas tabelis on esitatud kommentaaride jagunemine analüüsitud diskursustes.

	Tiina Lang	Iivi Masso	Toomas Jürgenstein	Harri Kingo
Kommentaare kokku	183	239	258	127
temaatilised	67	90	82	48
interpersonaalsed	93	132	171	41
metatekstuaalsed	23	17	5	38

Nagu näha, moodustavad Tiina Langi, Toomas Jürgensteini ja Iivi Masso artikli kommentaaridest suurima osa interpersonaalsed kommentaarid. Ainult Harri Kingo artikli kommentaaride seas on enim metatekstuaalseid. Siinses artiklis metatekstuaalseid kommentaare lähemalt vaatlengi.

1. Avaartikli autori roll

Kõnelemise või kirjutamisega võtab autor/kommentaator endale teatud diskursuserolli ja annab ka lugejale vastuvõtjana teatud rolli (vt Heikkinen 1999: 212). Tekst moodustubki vastavalt sellele, missugune diskursuseroll autoril on: autor võib olla näiteks teadja, õpetaja, hindaja, kritiseerija, küsija jne (diskursuserollide kohta vt ka Kuldnokk 2002). Autori roll on otseselt seotud lugeja rolliga. Võttes õpetaja rolli, asetab autor lugejad automaatselt õpilaste rolli. Iga roll eeldab erinevat tekstimoodustust (erinevad keelelised jooned, erinev sõnavalik) ja just sellest teksti tegemise viisist ongi võimalik välja lugeda, millise rolli autor endale ja lugejale on konstrueerinud.

Artikli “Karjäärinaiseks vastu tahtmist” autor Tiina Lang on kirjutanud ennast suunaja/õpetaja rolli. Langi tekst on narratiivne (tekstitüüpide kohta vt Werlich 1975: 30). Suurema osa artiklist moodustab lihtmineviku vormis jutustus kahe naise võitlusest elus. Autor illustreeribki oma teksti kahe elust võetud näitega, kus naised on paratamatuse tõttu ja olude sunnil rabelenud välja viletsatest oludest ja teinud karjääri. Oma näidetes kasutab ta naiste tsiitaate, millega loob tõepärase mulje. Õpetaja/suunaja roll avaldub just nende näidete esitamise viisis. Need näited esitatakse justkui eeskujuks teistele naistele, autor eksponeerib naisi kui kangelasi.

Naiste tsitaadid mõjuvad kohati nagu tahtliku reklaamina:

Hirm trööstitu vaesuse ees, mida ma pikalt tunda olin saanud, osutus tõeliseks jõuallikaks. Ja ma ei ole enam ebalev, eneses pidevalt kahtlev ja allasurutud. Ma tean, mida ma teha suudan ja oskan, mida väärt olen.

Toomas Jürgenstein räägib oma artiklis “Usuline ajalugu, bioloogia, astronoomia...” teadja/hindaja positsioonilt. Tekstist õhkub erudeeritust, on viiteid filosoofiasse, ajalukku, erinevatele suurmeestele (Aquino Thomas, Gregor Mendel, Einstein jne). Jürgenstein mitte ainult ei esita fakte, vaid kirjutab ennast ka hindaja rolli. Talle on iseloomulik argumenteeriva tekstitüübi kasutamine. Esmalt esitab ta väite või tõstatab küsimuse, seejärel annab sellele ka oma hinnangu, illustreerib väiteid näidetega. Autor räägib neutraalselt, objektiivselt positsioonilt, tema väited on tõestatud ja mõistusepärased. Hindaja roll avaldub modaalverbide ja -adverbide kasutuses:

Küllap jätkub eri vaatenurkadega ajalugude kirjutamine lõpuaegadeni.

Kindlasti võib analoogilist laadi teadmiste vastu võitlemist täheldada ka ilmalikus sfääris.

Iivi Masso on artiklis “Vaesus – luuserite väljamõeldis?” kirjutanud ennast teadja/hindaja, samal ajal ka kritiseerija rolli. Autor ei räägi neutraalselt ega kõrvaltvaataja positsioonilt, selgesti on tajutav tema suhtumine: autori poolehoid kuulub vaestele. Masso teksti puhul on tegemist ekspositoorse tekstitüübiga. Ta asub lahkama teemasid, kes on vaesed ja mis on vaesus. Autor on teadja, kuid ta ei anna lugejatele huvitavaid fakte, vaid abstraktseid definitsioone. Ta analüüsib valitsevat olukorda, näitab inimestele peeglit, kuid ei paku välja mingeid lahendusi. Tekst on kirjutatud oleviku vormis, mis toob esile just hindaja rolli (vt Heikkinen 1998: 218). Selgesti eristub ka autori kui kritiseerija roll. Autori kriitilist suhtumist väljendavad ohtrad retoorilised küsimused:

Milles siis asi? Kas on vaesus jälle mingi luuserite välja mõeldud põhjus vinguda? Või on ehk nii, et kasvab nii vaesus kui ka rikkus, ja seega ebavõrdsus kahekordse kiirusega?

Üksik arst võib tõepoolest leida tasuvama paiga farmaatsiatööstuse teenistuses ja keeleõpetaja võib rakedada oma verbaalse andekuse reklaamibüroo heaks, aga

mis saab ühiskonnast, kus kõik haritud ajud pühenduvad PR-le ja reklaamile?

Juba artikli küsilausena vormistatud pealkiri “Vaesus – luuserite väljamõeldis?” näitab autori suhtumist. Retooriliste küsimuste esitamine on David Crystali järgi (2001: 148) üks võrgusuhtluse iseloomulikke jooni. Sellised retoorilised küsimused väljendavad personaalseid hoiakuid ja suhtumisi ning pole enamasti esitatud selleks, et neile vastataks.

Harri Kingo räägib artiklis “Uus erakond pole lahendus” õpetaja/hindaja positsioonilt. Kingo tekst on argumenteeriv. Tal on oma kindel seisukoht, mida selgitab ja põhjendab. Kingo on neljast autorist ainuke, kes näitab lugejale nii peeglit kui ka pakub õpetajalikult välja lahendusi. Õpetaja roll avaldub tulevikku suunatud tingiva kõneviisi kasutuses:

...oleks aeg hakata nägema EV probleeme üldisemalt — vastandused “partei versus partei” ja “maailmavaade versus maailmavaade” ei tööta juba ammu.

Realistlikum oleks avada Rahvale märksa laiemad võimalused olla võimu kontrolliv.

Tingivat kõneviisi kasutatakse siin soovi väljendamiseks, samal ajal lisandub ka kaudse käsu varjund (vt Peegel 1957: 55—56). Autor seletab, mida tuleks tulevikus tegema hakata, kuidas asjad peaksid tulevikus olema.

Harri Kingo tekstis on rohkesti kindlas kõneviisis väiteid, mis on õige ja mis vale, millised on asjade põhjuse-tagajärje suhted, kuid pole eksplitseeritud, et tegemist on kirjutaja isikliku arvamusega. Väitele lisab ta üsna sageli ka oma hinnangu, seisukoha kas sulgudes või modaaladverbile järgneva kommentaarina:

Tahtmata olla revolutsiooniline, tahan olla siiski evolutsiooniline: riigi arengu vaatlemisel pole õige lähtuda ainuüheselt majandusnäitajatest (needki pole ju suurem asi — peegeldavad vaid ebaõnnestunud või kahtlasi suurdiile!)...

Võimu jäikus on tegelik riigi stagneerumise põhjus ja algus ning paraku — see võimujäikus on Võimu enese murdumise peapõhjus.

Harri Kingo kirjutamisstiil on emotsionaalne, kujundlik, mitte külmaks jättev, vaid kommenteerima õhutav. Tekst on täis metafoore, võrdlusi, leidub sõnamängu:

*Idee uuest erakonnast lehvib Eesti kohal nagu unistus.
...suureneb võimuvõitlus parteide vahel ja Võim klammerdub üha enam iseendasse, tõsi — õgides end samas nagu madu, kes oma saba neelab.*

Hindaja rolli rõhutavad ka vastandavad modaaladverbid (*siiski, tegelik(ult), tõsi*).

Arja Jokinen nimetab metafoori retooriliseks vahendiks, mille abil püütakse oma argumentatsiooni tugevdada (Jokinen: 1999: 131). Metafoorid mobiliseerivad lingvistilisi ressursse, aktiveerides teatud tähenduspotentsiaale (samas: 148). Tundub siiski, et suurepärase sõnaseadmisoskus ei tule autorile kasuks. Liigne kujundlikkus võib hajutada lugeja tähelepanu sisult vormile.

Harri Kingo on neljast autorist ainuke, kes võtab ka, vähemalt avalikult oma nime all, osa diskussioonist. Kui avaartiklis oli tal peamiselt õpetaja/hindaja roll, siis diskussioonis tugevneb õpetaja ja kogu vestluse suunaja roll veelgi. Õpetaja rolli süvendab diskussiooni suunamine küsimuste esitamisega, käskiva kõneviisi kasutamine lugejate poole pöördudes ja taas tulevikku suunatud tingiva kõneviisi kasutus:

Mis vormis ja milliste reeglite järgi - ok, diskuteerime, arutame. Muidu sumbub võim iseendasse ja lõplikult ja kellele see peaks kasulik olema? Rahvale? Riigile?

Kui te aga siiski pole rahul - mõtlege kaasa ja mitte nürilt vastu.

See annaks võimulolijate rotatsiooni, hädavajalike seaduseelnõude algatamise, rahva osaluse seadusloomes ja jätaks minevikku "eluaegse poliitiku" ametikoha - ilmselt ühe väga tegeliku piduri arengus.

Valdava osa interpersonaalsetest kommentaaridest moodustavadki Harri Kingo ja teiste vestlusosaliste omavahelised kommentaarid. Kingo reageerib peaaegu kõigile kommentaaridele, millega tema poole pöördutakse.

Järgnevalt vaatlen seda, kuidas avaartikli autorite rollid ja nende tekst vastu võetakse. Tiina Langi õpetajarolli ei aktsepteerita üldiselt. Ta saab paljude sõimu objektiks, mitmed kommentaarid on halvustavad või suisa solvavad, kritiseeritakse tema valikut ja käsitlust. Toomas Jürgensteini teadjaroll võetakse vaiki-misi omaks, talle ei kiputa eriti vastu vaidlema ega hakata tema käsitlemist hukka mõistma. Harri Kingo õpetaja/hindaja rolli ei

aktsepteerita. On teatud hulk kommentaatoreid, kes püüavad talle igal juhul vastu vaielda, isegi siis, kui midagi asjalikku öelda ei ole. Ohtralt on isiku vastu suunatud kommentaare, kus hakatakse lahkama autori isikuomadusi ja tuletatakse meelde tema minevikupatte. Ka Iivi Masso teada/hindaja rolli ei võeta omaks. Tallegi vaieldakse vastu, kuigi vähem ja vaoshoitumalt kui Harri Kingole või Tiina Langile. Harri Kingo, Tiina Langi ja Iivi Masso isikut ja valitud teemat kommenteeritakse tunduvalt rohkem kui Toomas Jürgensteini isikut ja teemat. Alltoodud tabelis on jagatud metatekstuaalsed kommentaarid kaheks: isikulisteks ning teemavalikut ja teemat käsitlevateks. Nii isikulised kui ka teemat käsitlevad kommentaarid on jagatud omakorda tõrjuvateks ja pooldavateks.

	Tiina Lang	Iivi Masso	Toomas Jürgenstein	Harri Kingo
Meta-tekstuaalsed	23	17	5	38
1. Isikulised	8	7	1	20
a) tõrjuvad	6	7	–	15
b) pooldavad	2	0		5
2. Teema-valikut ja teemat käsitlevad	15	10	4	18
a) tõrjuvad	11	5	2	9
b) pooldavad	4	5	2	9

Vaatlen neid kommentaare nüüd lähemalt.

2. Isikulised kommentaarid

2.1. Tõrjuvad kommentaarid

Pole ühtki kommentaari, kus kritiseeritaks otse Toomas Jürgensteini isikut. Kommentaare, kus viidatakse halvustavalt Tiina Langi, Iivi Masso või Harri Kingo isikule, on aga mitmeid. Kommentaator **Ohmu** viitab Tiina Langi rumalusele, nimetab teda *debiilikuks* ja *ajudeta eideks*:

DELFI võiks selle debiiliku küll siit eemale hoida! Ajudeta EIT!

Veel sõimatakse Tiina Langi odavaks feministiks, inimeseks, kes astub kindlat teed asotsiaali poole ja isemoodi naisterahvaks.

Pealik: *Ja miks siis just karjäärinaiseks vastu tahtmist??? Mis vahe on siin meestel ja neistel? Kui nälj majas siis hakkavad siputama nii mõnedki. Aga kuna tegemist odava feministiga siis annan selle autorile andeks.*

segi: *Mul tundub küll, et see inimene astub kindlat teed asotsiaali poole.*

trip: *Tiina Lang on ka üks isemoodi naisterahvas. Seda sama lugu, millest artiklis juttu, on ta juba raadiosaates läbi nämmutanud, siis teise kandi pealt, et kuidas peale head elu mehe turvalise selja taga äkki üksi hakkama saada.*

Keegi **asotsiaal** nimetab Tiina Langi veel klantsajakirjadega mehkedajaks. Siinjuures ei vaevu ta isegi autori poole pöörduma, vaid räägib temast kui objektist ja väljendab oma suhtumist kaudselt, vesteldes **Murumütsiga mehega:**

Niisama lihtne see klantsajakiriadega mehkedajatele tundubki. Neid ei häiri see, kuidas piisavuse tingimused on läbi ajaloo tagatud. Saaks vaid praegu hääbujale liiga raskeks osutunud elu põhiliigutustest ära viilida, juttu kolmanda-järgulistele asjadele viies.

Mitmetes Tiina Langi artikli kommentaarides on antud hinnang autorile kui naisele. Juba Tiina Langi nimetamine *ajudeta eideks* ja *isemoodi naisterahvaks* viitab autori soole, sealjuures on neil väljendel halvustav toon. Otsene solvang Tiina Langile kui naisele on **muheleja** kommentaar, kes väidab, et Tiina Lang ajab mõttetut juttu ja küsib: *Vibrat patareid otsas vä?* Juba kõnekeelne vä tundub siin teadliku liialdamisena, nõnda mõjub küsimus eriti solvavalt. Autori kui naise, mitte kui kirjutaja poole pöördub ka **Murumütsiga mees**, kes arvab: *Mehed on ikka Tiinale väga palju kurja teinud vist. Või pole ta võimeline orgasmi saama.*

Murumütsiga mees tegeleb Tiina Langi isikuga edasi ja ironiseerib:

Tiina Langi ideaal maailm on vist ulmeline lesbiline naiste maailm, kus nad saavad kõik endale osta kallid kostüümid ja asutada firma ja võtta majalaenu ja selle uhkelt ära maksta. Siis selles maailmas istuvad kõik naised oma uhkes firmajuhi

kabinetis ja muud kui juhivad iga päev. Aga keda?

Ka oscar läheneb Tiina Langile kui naisele:

Tiina Langi artikleid lugedes jääb mulje ,et tal isiklikus elus on millestki puudu...

Välja arvatud kaks esimest näidet, mis viitavad n-ö “naisterahva mõistusele”, on enamik Tiina Langi isikule kallaletungivaid kommentaare selgelt seksuaalse suunaga.

Vastupidiselt Tiina Langile on Iivi Masso artikli kommentaaride seas vaid üks selline, mida võib, kuid tingimata ei pruugi tõlgendada seksuaalsena. **väga väga väsinud** nimelt leiab:

See inimene kannatab haiglase rahuldamatuse all, mis avaldub maniakaalses tungis maailma, õieti inimesi ümber kujundada.

Tähelepanuväärne on, et kordagi ei viidata Iivi Masso soolisele identiteedile. Ka eeltoodud näites nimetatakse teda vaid *selliseks inimeseks*, mitte eideks ega naisterahvaks.

Iivi Masso isikut ründavaid kommentaare siiski leidub, aga need on sagedamini poliitilised või väljendavad konkretiseerimata vastumeelsust. Teda nimetatakse *oma rahvusest loobunud renegaadiks*. Kommentaator **bbb** juhib tähelepanu sellele, et Masso on loobunud Eesti kodakondsusest ja leiab, et seetõttu *pole tal enam mingit õigust siin pläägutada*. Massot tituleeritakse ka inimeseks, kes on *ammu öökima ajanud*.

Töötü: *Mind on see Msso ammu öökima ajanud. Ta tahab luua sotsialistliku, NATOse mitte kuuluva feministliku Eesti, kus kõik on vaesed. Õnneks on ta piisavalt loll, et sellest ainult viletsasti kirjutada tegudeni jõudmata.*

Veel sõimatakse Iivi Massot *mingiks retsiks, sotsialistiks ja vasakpoolseks*.

Eino: *Kas Ivi Masso on mingi rets nagu Vladimir Uljanov või? Tal on kogu aeg ühesuguse suunitlusega jutud, ei saa aru, kuhu ta sihib? Elagu Eestimaa Tööraha Kommuun, rahvaste sõprus ja vendlus!*

aus: *yldiselt agiteerivad kõik sotsialistid nagu massogi klassiylestousudele ja kulakute karistamisele. punased polema.*

Monni: *Nagu alati vasakpoolsete puhul jutt ilma lahenduseta pakkumata.*

Ka kahte analüüsitava meesautorisse suhtutakse erinevalt. Kui

Toomas Jürgensteini isikusse suhtutakse austavalt, siis Harri Kingo saab ohtrate solvangute ja rünnakute osaliseks. Kohati sõimatakse autorit väga jõhkralt. Suurem osa solvanguid on seotud autorile tema mineviku meeldetuletamisega. Kingot nimetatakse *joodikuks diktoriks, kes telekast kinga sai; parmüks; luuser-immitsiga Kingoks; küürakaks, keda parandab ainult haud; inimeseks, kellel pole vist kõik korras; oma margi täisteinud vennikeseks ja halvustavalt filosoof Kingoks.*

rullnokk: *see kingo on see joodik diktor, kes telekast kinga sai vä?*

Spetsialist: *Kingo puhul räägitakse siin pidevavalt temast kui parmust. Paljud ei viitsi isegi tema lugejakirja süüvida. Järelikult on miskit mäda, sest luuser-immitsiga Kingo segab teemasse süüvimast.*

aadu: *Ei ole sa karistust ära kandnud, sest küürakat parandab ainult haud. Paraku.*

keegi II: *Lugesin artiklit ... lugesin kommentaare ... Järeldus: H. Kingo 'l pole vist kõik korras.*

matusebüroo: *Oma margi täisteinud vennikesed kardavad juba uusi parteisi, nagu vanakurat välja.*

Kadanik Kane: *Filosoof Kingo võiks endale selgeks teha, mis vahe on parlamentaarsuse põhimõttel ja presidentsiaalsel põhimõttel.*

Eriti solvavana mõjuvad kommentaarid, kus ei pöörduta otse autori isiku poole, vaid arutletakse kolmandate isikutega autori isikut puudutavate küsimuste üle. See näitab eriti ilmekalt kommentaatorite üleolevat suhtumist. Autori käsitlemist objektina oli märgata ka Tiina Langi puhul, aga Harri Kingoga seoses on seda tunduvalt rohkem. Näiteks:

Ken: *Mõni inimene on ilmselt loodud poolpeeretajaks. Kui sellele lisandub alkoholism, kõrge enesehinnang, krooniline kandideerimine kõikvõimalikele ametikohtadele, siis saamegi Kingo-taolise tegelase kokku. Väidab, et ei kuulu ühtegi erakonda - kas isegi kesk ei taha teda vä? Kunagi kuulus ta mingisse "Halastusse" aga põrus valimistel ehtkingolikult. Kahtlustan, et ta kirjutab siin ka mõnede teiste nimede all a la "hea artikkel, Harri" Või on temasuguseid veel portaali imbunud?*

Halvustav suhtumine avaldub siin kommentaaris nii sõnavalikus

(poolpeeretaja, krooniline kandideerimine, Kingo-taoline tegelane, põrus ehtkingolikult, portaali imbunud) kui retoorilistes küsimustes (...kas isegi kesk ei taha teda vä?).

Selliste autori isikule suunatud kommentaaride puhul on tavaline, et teised diskussioonis osalejad haaravad neist kohe kinni ja arendavad teemat edasi. Kui kommentaator **rullnokk** esitab küsimuse

*see kingo on see joodik diktor, kes telekast kinga sai vä?
kas siis sai ühtlasi selle nime ka vä?*

saab ta kohe ka **rullnokk 2**-lt vastuse:

Ei see Kingo on see joodik diktor, kes telest kinga sai ja tead vää, praegu paneb ta Õnnepalees inimesi paari!

Kui kommentaator **adolf** tuletab Kingole meelde vana asja

*Lõpeta Harry see loba ja tuleta parem meelde kuidas
Sa AK uudiseid lugedes ümber kukkusid! IN VINO
VERITAS!*

arendab sama teemat edasi **Rein**:

*See teles tooliga ümberkukkumine on ilmselt alatu laim,
sest Kingo siin eespool mainis, et ta pole neli aastat
joonud ja tal on ampull. Aga kellena ta hetkel töötab
pole aimugi. Ilmselt ei töötagi, sest kuidas ta muidu saab
siin kogu aeg reageerida.*

Harri Kingo ei üritagi selliseid solvavaid kommentaare ignoreerida, vaid asub end nende eest kaitsma ja püüab selgitada olukorda. See ärgitab kommantaatoreid üha enam üles tema vastu suud pruukima. Isikuvastaste kommentaaride puhul tuleb arvestada, et neid võib kirjutada erineva varjunime all vaid paar kommentaatorit.

2.2. Pooldavad kommentaarid

Autorit pooldavaid kommentaare on vähem. Kommentaatorite kiituse teenib ära Toomas Jürgenstein. Kui viited Tiina Langile naisena on eranditult halvustavad, siis Toomas Jürgensteini nimetab kommentaator **teadja** hindavalt *tubliks meheks*.

Autoreid kiidetakse otseselt vähe, rohkem on manitsusi teistele kommentaatoritele, et nad ei läheks liiga isiklikuks. Üleüldises Tiina Langi materdamises asub **Elise** autorit kaitsma ja pöördub kommentaatorite poole:

Kuulge, kisajad, kas te lugu ka lugesite? Või lugesite

ainult autori nime ja hakkasite kohe karjuma?

See kommentaar lähtub eeldusest, et just Tiina Langi isik ärritab lugejaid: kui ta suu lahti teeb, siis kohe “kisama” hakatakse.

Kui **Ohmu** nimetab Tiina Langi ajudeta eideks, siis reageerib kohe **irwikkas**, kes asub kaudselt autorit kaitsma ja pöörab **Ohmu** kommentaari kommentaatori enda vastu:

Loodan siiralt, et DELFI su enesekriitilisele ettepanekule ka reageerib.

On ka terve hulk kommentaatoreid, kes Harri Kingot kaitsma asuvad ja leiavad, et tema isiku üle ei peaks avalikult arutlema. Näiteks:

robby: *Harri pakkus välja võimaliku lahenduse. Minu meelest hea. Mis puutub siia mingi tooliga ümberkukkumine kuskil saates ja muud isiklikud asjad. Kui ei meeldi, ärge sööge. Räägime parem asjast.*

Zeeta: *No ärge nüüd Harri vastu liiga isiklikuks ka minge. No pani omal ajal kärke, aga mis sellest. [...] Tegelikult on tal selles artiklis päris huvitavad mõtted ja vaielge parem nende ümber.*

Heldur: *Jätke ometigi Kingo ükskord rahule! Ta tunnistas, et oli parm, aga tundub, et sellest on veel vähe. Iga üks mõtleb oma rikutuse piires, et näe - joodik, järelikult kõik, mis ta kirjutab, on vale. Oli keskerakonnas - järelikult savisaare munadesoojendaja ja Alaküla kambajõmm. Elu ei ole nii lintne, sõbrad. [...] ei näe põhjust, miks siin räägitakse pidevalt Harri minevikust.*

Isikulised kommentaarid võivad olla kaudselt seotud artikliga, nt Iivi Masso puhul. Massot sõimatakse vasakpoolseks, kuid tema artikkel on tõesti vasakpoolne. Teisalt võivad isikulised kommentaarid olla seotud vaid konkreetse isikuga, nt Tiina Langi ja Harri Kingo puhul. Isikuliste kommentaaride puudumine Toomas Jürgensteini kohta võib ka olla seotud artikliga – see on teistest objektiivsem ja autori stiil on neutraalsem.

3. Teema valikut ja teemat käsitlevad kommentaarid

3.1. Tõrjuvad kommentaarid

Teema valiku ja teemale lähenemise viisi puhul on kõigi artiklite kohta nii kritiseerivaid kui ka kiitvaid kommentaare. On selgesti

aru saada, et Tiina Langi artiklit ei peeta tõsiselt võetavaks. Langi artiklit nimetatakse *selliseks targutuseks, targutamiseks targutamise pärast, jutuks nagu jutukeseks/lookeseks ikka, iganädalaseks samasuguseks röginaks*, mille peale hakkab kahju ja klomp tõuseb kurku. Tiina Langi artikkel ei tundu olevat vääriline, et seda isegi jutuks nimetada, vaid see on ainult *jutuke/looke*. Vähendav *ke*-sufiks annab siin halvustava varjundi. Artiklit nimetatakse veel *jutuks "padiaklubide"* kohustuslikest teemadest.

Lohes: *Ei tea millise maailmakorra ajal see elu kerge on olnud? Kui 1850 suri mees ära, mida see naine siis peale hakkas koos oma lastega?! Milleks selline targutus?*

triin: *Targutamine targutamise pärast!?!...*

segi: *Pole siin midagi. Jutt nagu jutuke/looke ikka. Kahju hakkab ja klomp tõuseb kurku iganädalase samasuguse rögina peale.*

bunnud: *noh. see jutt on jälle üks "padiaklubide" kohustuslikest teemadest.*

On tunda, et Tiina Langi juttu peetakse tüüpiliseks naistejutuks, Iivi Masso artiklit seevastu vasakpoolseks jutuks. Masso artiklit nimetatakse *jubedalt demagoogiliseks jutuks, jutuks ilma lahendusi pakkumata ja põhikooli tasemel mõtteavalduseks*.

V: *Jubedalt demagoogiline jutt. Jälle see vördtermin -- rikkur. Mida paganat nad rikuvad? Mingile jobule tundus vist, et rikas kõlab liiga ilusasti. Kui oleks tegu lihtsalt keeleleputamisega, siis oleks ka vaesurid.*

Monni: *Nagu alati vasakpoolsete puhul jutt ilma lahendusi pakkumata.*

Vanamees: *Kuidas küll DELFI pääseb taidlema nii põhikooli tasemel mõtteavaldustega? (Vabandan põhikooli õpilaste paremiku ees).*

Kuigi võiks eeldada, et Toomas Jürgenstein kirjutab eriti tõsisel teemal, ei jää siiski ka tema artikkel ilma kriitikata. Keegi **pagan** nimetab seda *totaalseks mulakollaseks saastaks*, mis on *hullem kui mägiarvo omaaegsed halenaljakad ponnistused ennast itimehena näidata*. Kommentaator väljendab siin ilmselgelt oma negatiivset suhtumist, võrreldes Jürgensteini kellegi teisega, kelle kommentaarid olid väga halvad, ja annab märku, et Jürgensteini oma on veelgi halvem.

Harri Kingo artiklisse suhtutakse eriti kriitiliselt. Seda nime-

tatakse lobaks, soperdiseks, kultusautorite heietuseks, mustuseprooviks, udutamiseks.

Lembit: Kas DELFI on mingi sotsiaalabi osakond, kes lahkesti Kingole tema soperdiste eest viinaraha annab?

Margus: Hea, et DELFI jätkuvalt Allan Alaküla, Harri Kingo jt kultusautorite heietusi avaldab. Millal Hillar Kohvilt välispoliitilist kommentaari tellima hakatakse, ah? Ja miks Priskillale sõna ei anta? On meil sõnavabadus või ei?

Spetsialist: Järelikult pole DELFIl mõtet tema mustuseproovi avaldada.

harrile: Kui sa arvad, et valgustatud monarhia on parem kui parlamentaarne demokraatia, siis nii kirjutagi aga ära uduta. Muidu veel inimesed raiskavad aega sinuga diskuteerimisele.

Iseloomulik on, et enamik teemasse kriitiliselt suhtuvaid kommentaarid peitub vaid halvustava nimetamise ja kategoriseerimisega, esitamata argumente või põhjendusi.

Kommentaatorid on arvamusel, et Tiina Langi teemale lähene mine ei ole tõepärane, vaid tema näited on ilustatud, äärmuslikud ja elukauged. Nii nimetatakse Tiina Langi artiklit muinasjutuks ja lapsejutuks.

Muheleja: Tavaliselt hakkavad muinasjutud küll peale sõnadega "elas kord...."

Inks: Niisugust lapsejuttu T.L.-lt pole nagu ennem näinudki.

Ka **töötav noor naine hea palgaga** on arvamusel, et Tiina Lang on elukauged, räägib asjadest, mida ta tegelikult ei tea ja toob vaid mingisuguseid jaburaid näiteid. Ta võrdleb Langi väikese Budhaga, kes elas oma palees ja ei teadnud, et väljaspool on häda ja viletsus.

Tiina Langile öeldakse otse välja, et ta ajab mõttetut juttu ja käsitleb teemat lihtsustatult. Nii **Muheleja** kui **Inksi** kommentaarid viitavad sellele, et Tiina Langi kirjatükkidel on alati madal tase, kuid see artikkel on eriti kehv.

Muheleja: isegi TL pole ennem NII mõttetuid jutte olnud.

Inks: Niisugust lapsejuttu TL.-lt pole nagu ennem näinudki. Probleem oleks nagu olemas ja ka osalt õige, aga kirjutajaks oleks nagu "Tädi Maali"

oscar leiab, et Tiina Lang pole osanud teemale õigesti läheneda:

Kuigi teema on huvitav ja diskuteerimist väärt taandub selle käsitus ikkagi tasapinnale "pada sõimab katelt ühed mustad mõlemad" ja lahinguväljalt lahkuvad mõlemad osapooled kaotajatena.

Kui Tiina Langi peetakse elukaueks, siis samasuguse suhtumise osaliseks saab ka Harri Kingo. Leidub mitmeid iroonilisi kommentaare, kus Kingosse suhtutakse kui unistajasse, filosoofi, kes on lootusetu ja kellelt ei maksagi mingeid mõistusepäraseid mõtteavaldusi oodata. Näiteks:

Margus: *Ai. Kingo jaoks pole miski lahendus, tema jaoks on kogu eksistents üks lõputa hädaorg ning virelemine hauataguse õndsuse nimel. Ükskõik, mida keegi teeb (või tegemata jätab), ikka on see Kingo meelest halb. Nii et ärge parem üritagegi, sõbrad. Harri beats you every time...*

Sama kommentaator näib oma etteastet nautivat ja viitab veel kõike-teadvalt tulevikule:

P.S. *Varsti süüdistab Harri mind räuskamises ja läbus-tamises, tuleb vaid oodata, millal kommentaare juurde tuleb. Või mainib vähemalt, et minusugused on talle vaid õhk ja et ma olen loll. Mis on muidugi tõsi. Sest kes meist Harri kõrval loll poleks...*

Ka **martin martini** kommentaar viitab Kingole kui elukauele inimesele:

Põhimõtteliselt unistab Kingo valgustusaja ideaalühiskonnast, kus riiki juhivad targad, õilsad ja ausad filosoofid, kes teavad täpselt, mida rahval vaja, käituvad eetiliselt jne. Ok, unistada ju võib.

Harri Kingot peetakse mitmes kommentaaris ebakompetentseks, kes ei tea ise ka täpselt, mida ta räägib. Näiteks:

Kodanik Kane: *Pole vaja pläriseda, kui riigiõigusest ja riigivõimu süsteemidest sittagi ei jagata. Filosoof Kingo võiks endale selgeks teha, mis vahe on parlamentaarsuse põhimõttel ja presidentsiaalsel põhimõttel.*

diletant: *Ühtlasi vaata kuskilt targast raamatust järele, misasi see mandaadiga seotus on kui ise ei tea. See ON juriidiline termin, millel ON kindel sisu, mis sinu väidete-ga kohe kindlasti kokku ei lähe.*

Suhtumine Iivi Masso artikli teemasse on leebem ja umbisikulisem. Kommentaator V juhib tähelepanu sellele, et Masso teemavalik on ebaõnnestunud:

Jah, nii laialivalguval teemal ei tule arutelust midagi välja. Isegi sõnu ei mõisteta ühtmoodi.

Kommentaator **Eino** viitab, et Iivi Massol on kogu aeg ühesuguse suunilusega jutud.

Tunduvalt vähem on argumenteeritud kriitikat. Tiina Langi artikli puhul näiteks **tripi** kommentaaris. **trip** nimetab Tiina Langi ühete ja samade lugude ekspluateerijaks, kes on sedasama lugu teise kandi pealt raadiosaates juba läbi nämmutanud. Ta avaldab ühelt poolt tunnustust naisele, kellest Tiina Lang oma artiklis kirjutab, aga samal ajal kritiseerib Langi:

Näitel pole ju viga midagi, tubli naine, aga TL-il peaks olema häbi ikka ühtesid ja samu lugusid ekspluateerida ja kujutleda, et lugejad ja kuulajad on sama tobedad kui...

Kommentaariist jääb mulje, et kolm punkti võiks siin asendada Tiina Langi nimega. Oma negatiivset suhtumist on proovinud kommentaatorid põhjendada ka järgmistes kommentaarides.

keegi: *tüüpiline tiina langi jutuke, kus on vaid must ja valge. arusaadav ka, just sellised jutud ajavad rahva keema ning kommentaare tuleb nagu varrukast...ja kopeerida tiinale muudkui koguneb.*

roxie arvab, et Langi artikkel on *jutuke*, mis meenutab oma stiililt usuhullu manitsusjuttu, eriti just oma ebakohaste näidetega elust enesest a la "Ja siis sain ma Jumala vaimu õnnistuse, ning tervensin raskest haigusest" jne.

Vaatamata sellele, et Harri Kingo artiklile on üsna palju põhjendamata solvanguid, on koguni kuus kommentaari, kus on tegemist argumenteeritud kriitikaga. Näiteks:

Tipsik: *Kulla Harry kui sinu arvates on eesmärk erakondade omavaheline võitlus ja uues(uued)segavad seniste omavahelist jaotumist, siis oled ikka valele teel. Suurim põhjus, miks teemast üldse räägitakse on eelkõige praeguse kolmikliidu stagneerumine.*

martin martin: *[...] Kingo artikkel kubiseb vasturääkivustest. Ühelt poolt väidab Kingo, et erakonnal puuduvad demokraatlikud atribuudid jne. Samas soovib Kingo poliitilises tipus verevahetust.*

Argumenteeritud kriitika lubab oletada, et on ka selliseid kommentaatoreid, kes mõtlevad kaasa ja pakuvad välja oma lahendusi.

Toomas Jürgensteini teemakäsitus kritiseeritakse vaid kahes kommentaaris. **priit kelder** väidab, et autori kavatsusest jääb *ebamäärane maik, välja arvatud nending, et ta murrab sisse lahtisest uksest ja artiklis käib nagu kass ümber palava pudru mingi pseudo-targutus usu ja teaduse võimaliku kooseksistentsi või komplemen-taarsuse pinnal*. Kommentaatori arvates ei ütle autor midagi uut, vaid seda, mis juba niigi teada. Seesama **pagan**, kes nimetas Jürgensteini artiklit *totaalseks mulakollaseks saastaks*, ähvardab: *See oli viimane kord, kui ma jürgensteini ariklist midagi mõistlikku püüan leida*.

Kaks kommentaatorit ei ole küll Toomas Jürgensteini väidetega nõus, kuid talle ei vaielda vastu ja teda peetakse kompetentseks autoriks. Nimelt on Jürgenstein oma artiklis muuhulgas väitnud, et Einstein oli usklik juut. Keegi **Exxian**, kelle nimi juba väljendab tema suhtumist, kummutab Jürgensteini väite Einsteini oma tsitaadiga 1954. aastal ilmunud raamatust. Siiski ei ütle **Exxian** otse, et Jürgensteinil on vale, vaid nimetab seda arvamust *levinud veaks*.

ringo pöördub Jürgensteini poole küsimusega:

Kas võiksid peatuda veidi pikemalt oma mõttel "...prae-gust üliusklikku Eesti ühiskonda tahetakse näha prakti-liselt religioonivabana jne."

Ka tema ei näi olevat autoriga sama meelt, kuid ta ei hakka vastu vaidlema, vaid palub autoril oma seisukohta selgitada.

Üheltpoolt võib omavahel võrrelda suhtumisi Tiina Langi ja Iivi Masso teemasse. Neil mõlemil arvatakse olevat alati ühesuguse suunitlusega jutud: Tiina Lang räägib padjaklubide kohustuslikel teemadel, Iivi Massol on vasakpoolsed jutud. Teisalt võib omavahel võrrelda suhtumisi Tiina Langi ja Harri Kingo teemakäsit-lusse. Nende artikleid peetakse elukaugeteks ja mittetõepärasteks.

3.2. Pooldavad kommentaarid

Rohkem on selliseid kommentaare, kus jäetakse autori isik kõrvale ning asutakse kaitsma artiklit ja kiidetakse teemat. Kui Tiina Lan-gile öeldakse avalikult, et ta ei valda teemat, siis Jürgensteini suhtu-takse austavamalt. Teda vastupidi peetakse inimeseks, kes suudab

alati millegi meeldivaga üllatada:

teadja: *Jyrgenstein on jälle saanud hakkama imeteoga, algatanud diskussiooni asjade üle, mis talle on NII tähtsad...*

Üks kiitev kommentaar on siiski ka Langi teemale. **NAINE** leiab:

Tore, et jälle on päevakorras teema, mis huvitab paljusid.

Jyrgensteini artiklit peetakse mõtlemapanevaks. Kommentaator **EA** kiidab Jyrgensteini ja on temaga ühel meelel:

Hea artikkel, nii see on – dogmaatiline usklik (tavaliselt piiblil põhinev) moonutab maailma vastavalt oma dogmadele...

Ka Iivi Masso artiklit nimetatakse mõttega kirjutatud asjaks.

tt: *Hea on lugeda mõttega kirjutatud asju vahelduseks mõttelagedale mulinale...*

Kaks kommentaatorit avaldab Massole tunnustust.

Kodanik Kane: *Aitähh, Masso! Hea lugu ja oma ubagi ilusti sees.*

tt: *Tubli artikkel, Iivi!*

Kui Massot nimetatakse mingiks retsiks, kellel on kogu aeg ühesuguse suunilusega jutud, asub teda kaitsma **cafferlover**:

Nonoh, see on parim jutt, mille Masso siiani DELFIse teinud on. Mõnel lihtsalt on silme eest kõik aeg punane. Mitte Massol.

Vaatamata ohratele solvavatele kommentaaridele, on ka selliseid, kus Harri Kingo artiklit kiidetakse. Seda nimetatakse *heaks artikliks* ja *täiesti kosutavaks artikliks*. Teemat peetakse *rohkem kui põletavaks*.

kammi pii: *Hea artikkel Harri. :)*

nipi: *Harri, seekord oli Su artikkel täiesti kosutav.*

nihilist: *Hea artikkel, Harri. Äge "ärapanemine" siinsamas kommentides räägib ise enda eest. Teema on aga rohkem kui põletav.*

Kommentaator **Ants Tutt** peab Kingo artiklit järjekordselt väga *heaks artikliks*, millega ühtlasi viitab sellele, et autor ainult väga häid artikleid kirjutabki. **Ants Tutt** arvab, et *nii autor kui ka teema on tõesti midagi väärt*.

Lisaks lihtsalt pooldavatele ja tunnustust avaldavatele kommentaaridele on mitmeid selliseid, kus viidatakse, et artiklid on

päris head, ent nimetatakse ka puudusi. Nende kommentaaride puhul on tegemist juba osaliselt temaatiliste kommentaaridega, kus suhtumine teemasse ja selle käsitusse on vaid üks osa kommentaarist. **Natsionalist** on näiteks Tiina Langiga nõus, kuid talle teeb muret see, et autor on oma jutus meestele liiga teinud:

TL jutus on oma uba sees, selliseid asju võib ikka juhtuda ja mõnega ongi juhtunud. Küll aga ei tasu mehi maasse tampida...

Samal seisukohal on ka **EA**:

Muidu on lugu hea, aga ainult naise vaatenurgalt.

Alanna ei ole rahul sellega, et Tiina Langi loo alguses on karjääri teinud naised olnud kodused:

Kena artikkel ju. Miks aga alustatakse juttu punktist, kus naine on kodune. Enamik naisi Eestis ei ole ju (ega tahagi)?

analyytiku arvates on ka Harri Kingo tubli, et probleemi üles tõstis, aga ta eksib kindlasti põhiväitega, et uusi erakondi pole vaja:

Kindlasti oleks neid vaja, sest vanad ei suuda end sise- miselt reformida ja tegelevad vaid vana nomenklatuuri kindlustamisega.

4. Autori kõnetamine

Kui veel vaadata, kuidas artikli autoreid kõnetatakse, siis tundub, et üldiselt hoiavad diskussioonis osalejad distantsi nii Tiina Langi, Iivi Masso kui ka Toomas Jürgensteiniga. Tiina Langi poole pöördu- takse enamasti (20 korral) ees- ja perekonnanime, nimetähti või perekonnanime kasutades (Tiina Lang, tiina lang, T. Lang, TL või Lang). Ent on ka kolm sellist näidet, kus autorist räägitakse ees- nimega, mis viitab tuttavlikkusele või ka üleolevale, mitte eriti lugu- pidavale suhtumisele, kuna selline nimetamine seostub isikuvastase kriitikaga. Näiteks:

töötav noor naine hea palgaga: *Tiina, sa oled nagu väike Budha [...]*

Murumütsiga mees: *No ma ei tea. Mehed on ikka Tii- nale väga palju kurja teinud vist.*

Keegi **limonka \$** pöördub kõigi naiste, sealhulgas ka Tiina Langi poole ja kutsub teda irooniliselt tädi Liinaks:

Naised võtke natuke hoogu maha, ka teie tädi Liina.

Ka Iivi Massoga hoitakse distantsi. Tema poole pöördutakse samuti valdavalt (11 korral) kas ees- ja perekonnanime või ainult perekonnanime kasutades (Iivi Masso, Ivi Masso, Masso, masso). Kommentaator **töötü** lisab vaenulikus kommentaaris autori perekonnanime ette demonstratiivpronoomeni *see*: *Mind on see Mssu ammu öökima ajanud*. On väidetud, et pronoomeni *see* emfaatiliselt fokuseeritud kasutamine tundub inimese kohta mõjub halvustavana, sest pronoomeni *see* abil eemaldab kõneleja kõnealuse isiku mõtteliselt endast ja kuulajast (EKG II: 209).

Kaks kommentaari on sellist, kus autorit kõnetatakse eesnimega. **Tt** kommentaaris mõjub eesnime kasutamine tunnustusena: *Tubli artikkel, Iivi!* **omeri** kommentaaris *Mnjah, Iivi ahnuse ambitsioonid on tunnustatud puudus varakapitalistlikus ühiskonnas* kasutatakse eesnime aga kriitika väljendamiseks.

Jürgensteiniga säilitavad kommentaatorid kõige suurema distantsi. Kuigi Jürgensteini kõnetatakse üldse kõige vähem (4 korral), ei nimeta teda keegi eesnime pidi Toomaks, vaid ikka Toomas Jürgensteiniks, lihtsalt Jürgensteiniks, ka peenutsevalt Jyrgensteiniks või autoriks.

Harri Kingo poole pöördutakse kõige enam (27 korral) eesnime kasutades (Harri, Harry või harri). Kingoga kaob osadel kommentaatoritel distants täielikult. Temasse suhtutakse onamehelikult.

robby: *Harri pakkus välja võimaliku lahenduse. Minu meelest hea.*

Zeeta: *No ärge nüüd Harri vastu liiga isiklikuks ka minge.*

Eriti solvavates kommentaarides kasutatakse nimekuju Harry.

Meeta: *Harry, kas sa tõesti arvad, et jood ennast täis, magad ennast kaineks ja karistus on kantud.*

adolf: *Lõpeta Harry see loba ja tuleta parem meelde kuidas Sa AK uudiseid lugedes ümber kukkusid!*

Perekonnanime (Kingo, kingo) kasutades pöördutakse Harri Kingo poole 12 korral, kaks kommentaari on sellist, kus teda nimetatakse hr Kingoks ja härra Harri Kringoks.

Krahvinna Lizbethi kommentaaris on selgesti tajutav austav suhtumine autorisse:

Leidsin selles hr.Kingo artiklis nii mõnegi mõtte, mida olen ka oma kommentaarides kasutanud. Seetõttu meeldiv mõttekaaslasti leida.

Nn **Tiit Toomsalu** kommentaari puhul on aga tegemist pigem implitseeritud irooniaga, mida väljendab juba autori perekonnanime moonutamine Kringo kujuliseks:

Härra Harri Kringo kommentaar ühtib Eestimaa Sotsiaaldemokraatliku Tööpartei seisukohaga ja isiklikult rahvasaadik Endel Paabu ja minu euroskeptilise lähenemisega!

Kommentaator on seda vähem tõsiselt võetav, et kommentaator on peitnud end poliitiku nime taha.

Nii Tiina Langist, Toomas Jürgensteinist kui ka Iivi Massost räägitakse enamasti kolmandas isikus, ilma nende poole otseselt mingis vormis pöördumata. Tiina Langile on kaks otsest pöördumist, kus kasutatakse *sina*-vormi (vt väikese Budha näidet), Toomas Jürgensteini poole pöördub üks kommentaator *sina*-vormi kasutades (vt **ringo** kommentaari: *kas võiksid peatuda veidi pike-malt oma mõttel*), aga see on asjalik hinnanguta kommentaar, s.t küsimus on ilmselt solidaarsussinas. Suhtumine Iivi Massosse on üldiselt neutraalne. Teda kõnetatakse vaid ühel korral *sina*-vormis (**töötü:** *Jah Masso. Olla vaene on kurb. Võta selle vastu midagi ette ja ära raiska siin meie aega.*), *teie*-vormi ei kasutata kordagi. *Teie*-vormi kasutades pöördub Tiina Langi poole **limonka**. Siin siiski ei rõhutata *teiega* distantsi, vaid see on vahend irooniaks: *Naised võtke natuke hoogu maha, ka teie tädi Liina.*

Kui Tiina Langi, Iivi Masso ja Toomas Jürgensteiniga hoitakse üldjuhul distantsi, siis Harri Kingo ja teiste diskussioonis osalejate vahel on distants täielikult kadunud. Kingosse suhtutakse omamehelikult, mis avaldub autori sinatamises. Kingole suunatud pöördumistes kasutatakse 20 korral *sina*-vormi. Näiteks:

nipi: *Vabanda et Sulle kunagi pahasti ütlesin. Hindan kõrgelt seda, et Sa alkoholist jagu oled saanud.*

diletant: *Vaja seadust saadikute tagasikutsumiseks. No paku siis selline mehhanism välja, sul ju juristiharidus.*

Vaid üks kommentaator, **krahvinna Lizbeth** pöördub autori poole austavalt *teie*-vormi kasutades:

Muuseas, hr.Kingo, kas Te ei leia, et kui presidendile anda sellised õigused, siis ongi tehtud parajalt märkimisväärne pööre presidentaalse vabariigi suunas?

5. Kokkuvõte

Juba artiklite teema mõjutab rollide kujunemist. Tiina Langi artikli teemat ei võta suur osa kommentaatoritest tõsiselt. Leitakse, et näited autori tekstis on liialdatud ja äärmuslikud. Toomas Jürgensteini teema vastupidi tundub enamikule vägagi tõsiselt võetav. Tõsiselt suhtutakse ka Iivi Masso teemasse, kuna ta tegeleb eriti sensitiivse ühiskondliku probleemiga. Olulist ühiskondlikku probleemi lahkab ka Harri Kingo, kuid vaatamat sellele ei võta paljud vestlusosalised tema teemat tõsiselt.

Et võrgusuhtluse näol on tegemist tekstipõhise vestlusega, ei saa tagaplaanile jätta ka teksti ennast suhtumiste kujundajana. Suhtumist autorisse mõjutab tema kirjutamisstiil, see, mil viisil autor oma mõtted kirja on pannud, ja roll, mille autor kirjutamise ajal endale on võtnud.

Tiina Langi elutark õpetajaroll ärritab kommentaatoreid ja seda ei aktsepteerita. Ilmselt on Tiina Lang juba varem kirjutatud artiklitega endale sellise rolli kujundanud, ka kommentaarides viidatakse varasematele sõnavõttudele. Halvustav suhtumine võib olla tingitud ka sellest, et Tiina Langi artikkel ei ole neutraalne. Artiklist avaldub selgesti autori suhtumine. Tundub, et kommentaatoritele lihtsalt ei meeldi pealesurutud seisukohad, nad tahavad otsustada ise.

Ka Iivi Masso hindaja/teadja rolli ei võeta omaks, kuid suhtumine temasse on leebem ja umbisikulisem kui Tiina Langi. Iivi Masso artikkel ei ole samuti neutraalne, selles avaldub autori suhtumine, kohati on emotsionaalseid võrdlusi. Käsitlus on aga abstraktsem, analüütilisem, ei põhine üksikutel elust võetud näidetal nagu Tiina Langi artiklis.

Ei aktsepteerita ka Harri Kingo õpetaja/kritiseerija rolli. Kingo artikkel on kriitiline ja selgelt autori isiklikku seisukohta väljendav. Tekst on täis emotsionaalseid, kujundlikke väljendeid. Võimalik, et kommentaatoreid ärritavad juba Kingo enesekindlad seisukohad. Tundub ka, et emotsionaalsed väljendid tulevad autorile pigem kahjuks kui kasuks. Artikkel on ehk liiga propagandalik ja õpetlik.

Toomas Jürgensteini teadjaroll võetakse vaikimisi omaks ja talle ei kiputa vastu vaidlema. Jürgensteini artikkel on kirjutatud kõige neutraalsemalt positsioonilt. See on analüüsiv, ei suru peale

mingit seisukohta, õhutab diskuteerima. Näited ja faktid pole niivõrd "elust enesest" kui aja- ja kultuuriloost.

Kõige eitavamalt suhtutakse Langi ja Kingo isikusse, kuid suhtumised neisse on täiesti erinevad. Tiina Langi suhtutakse spetsiifiliselt kui lolli naisesse. Torkab silma talle adresseeritud seksuaalsete solvangute hulk, mida pole püütudki seostada kommenteeritava tekstiga. Huvitav on, et Iivi Masso puhul sellised kommentaarid puuduvad. Seega leiab kinnitust seisukoht, et naised sõimatakse rohkem, kui nad kasutavad feministlikke argumente. Ka Harri Kingosse suhtutakse kui teemat mittevõlguvasse isikusse, kuid talle suunatud kommentaaride seas puuduvad seksuaalsed solvangud, räägitakse pigem autori minevikupattudest.

Võrreldes omavahel Tiina Langile ja Toomas Jürgensteinile suunatud kommentaare, on selgelt tajutatav erinev suhtumine. Suhtumine Tiina Langi on valdavalt halvustav (*ajudeta eit, isemoodi naisterahvas*), suhtumine Toomas Jürgensteini positiivne (*tubli mees*). Ka Jürgensteini artiklit kritiseeritakse, kuid seejuures on tegu tõesti artikli teema, mitte autori isiku halvustamisega. Tiina Langi artiklist räägitakse kui järjekordsest mõttetust jutust, aga Toomas Jürgensteini artiklist kui järjekordsest imeteost. Samasusi võib leida suhtumistes Tiina Langi ja Harri Kingosse ning Iivi Massosse ja Toomas Jürgensteini. Esimeste puhul kommenteeritakse rohkem nende isikuid, teiste puhul nende tekste ja seisukohti.

KIRJANDUS

- Baker, Paul 2001.** Moral Panic and Alternative Identity Construction in Usenet. – Journal of Computer Mediated Communication, vol. 7, No 1; <http://www.ascusc.org/jcmc/vol7/issue1/baker.html>.
- Cameron, Deborah 1998.** Introduction: Why is language a feminist issue? – D.Cameron (ed.). The Feminist Critique of Language. London, New York: Routledge. 1–21.
- Crystal, David 2001.** Language and the Internet. Cambridge University Press.
- EKG 1993.** = Erelt, M., R. Kasik, H. Metslang, H. Rajandi, K.

Ross, H. Saari, K. Tael, S. Vare, Eesti keele grammatika II. Süntaks. Tallinn: ETA Keele ja Kirjanduse Instituut.

Heikkinen, Vesa 1999. Ideologinen merkitys kriittisen tekstintutkimuksen teoriassa ja käytännössä. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 728. Helsinki: SKS.

Jokinen, Arja 1999. Vakuuttelevan ja suostuttelevan retoriikan analysoiminen. – Arja Jokinen, Kirsi Juhila, Eero Suoninen (toim.). Diskurssianalyysi liikkeessä. Tampere: Vastapaino.

Kuldnokk, Karen 2002. Interpersonaalsete suhete kujunemine Interneti-diskursuses. – Keel ja Kirjandus 4, 263–268.

Peege, Juhan 1957. Tingiva kõneviisi tähenduslikest funktsioonidest ja kohast eesti kõneviiside süsteemis. – Emakeele Seltsi Aastaraamat III, 49–69.

Wallace Patricia 2002. Internetipsühholoogia. Tallinn: Valgus.

Werlich, Egon 1975. Typologie der Texte. Heidelberg: Quelle & Meyer.